

Plukovník v zál. Ing. Stanislav K o č í ř, CSc.

BOJOVÁ SÍLA VOJSK

Do široké palety změn v armádě patří i zpracování a vydání prozatímního Polního řádu, část 2 (divize, brigáda, pluk) a v návaznosti na něj i dalších částí pro nižší stupně velení. Jako jeden z členů autorského kolektivu bych chtěl přispět k objasnění a hlubšímu pochopení pasáže, která v předcházejícím - a dosud platném Bojovém řádu pozemního vojska (Všeob-Ř-1) - nebyla a jejíž definice se objevovala pouze na strategické úrovni, tedy k pasáži Bojová síla vojsk.

Poznatky vojenské vědy, získané zkušenosti ze cvičení a zejména z lokálních konfliktů ukázaly výrazné změny v charakteru soudobého boje.

Na moderním bojišti, relativně stále "prázdnějším", budou dominovat poměrně malé, avšak vysoce pohyblivé jednotky s velkou palebnou silou. Obtížnější bude cíl najít, než jej zničit. Výrazně vzroste význam přežití živé síly a bojové techniky, jako jednoho z předpokladů uchování převahy sil a prostředků.

Relativní prázdnota bojiště, jako důsledek snižování počtů osob a techniky v závislosti na růstu ničivosti, avšak při současně se zvyšujícím trendu obsahu a rozsahu bojových úkolů, bude vyžadovat trvalý růst bojové síly vojsk.

■ **Bojová síla vojsk** je dána jejich připraveností a schopností vést úspěšnou bojovou činnost ve stanoveném prostoru a určeném čase. Hodnotu bojové síly vojsk tvoří souhrn jejich připravenosti, ochrany, mohutnosti a účinnosti palby, schopnosti provádět a využívat manévry a velení.

■ **Připravenost vojsk** je základním předpokladem jejich úspěšné činnosti v boji a dosahuje se jí soustavnou výchovou a promyšleným výcvikem.

Výchova a výcvik musí být prováděny ve vzájemné jednotě, musí se navzájem podmiňovat a napomáhat k dosažení oboustranného vysokého efektu.

Připravenost lidí, a to na všech stupních, je důležitým prvkem a jeho význam stále roste. Je to dáno pokračujícím kvalitativním vyzbrojováním, přičemž účinnost výzbroje nebývale závisí na stupni připravenosti osob. Toto následně vyžaduje od velitelů vyšší úroveň umění organizovat a řídit boj a od všech schopnost odolávat stoupající psychické zátěži. Zejména je požadováno dosažení osobní ukázněnosti, morální odolnosti, vysokého stupně odborných znalostí a pevných návyků, schopnosti plnit své povinnosti ve prospěch celku, jakož i dosažení důvěry ve svou profesní úroveň a přesvědčení, že v boji dokáže zvítězit.

Ochrana vojsk je v současnosti chápána komplexněji než v minulosti, kdy její těžiště bylo položeno, s výjimkou některých druhů speciální techniky, především na ochranu jednotlivce proti zbraním hromadného ničení.

V současných podmínkách ochranu vojsk tvoří celý komplex opatření, prováděných s cílem zachovat jejich bojeschopnost, jako jednu z podmínek získání či udržení převahy nad protivníkem. Tento komplex opatření má dvě základní oblasti.

Do první oblasti patří vše, co snižuje ničivý účinek úderů protivníka, efekt jeho manévru a ztěžuje provádění jeho průzkumu. Zde bych chtěl zdůraznit, jaký důsledek má a co přináší - znemožnit či značně ztížit protivníkovi provádět průzkum. Jestliže protivník, a obecně každý, kdo vede bojovou činnost, nebude mít dostatečně hodnověrné zprávy, pravděpodobně také nebude schopen, nebo jen ve zcela omezené míře, provádět údery, a to zejména palebné. Bude velmi opatrný, aby se vyhnul možnému překvapení a v důsledku toho poklesne jeho rozhodnost a tempo boje.

Ekonomika vedení boje je neúprosná. Je-li ke splnění úkolu daný počet zásob, zejména munice, musí se s nimi hospodařit tak, aby vyšel. Promarní-li se zbytečně, zpravidla nejsou rezervy k jejich nahrazení a úkol už nebude splněn.

Způsobů, jak toho dosáhnout, je celá škála. Avšak efekt každého způsobu je závislý na optimálnosti rozhodnutí každého velitele. Snad jen dodat, že čím originálnější a nestereotypní rozhodnutí, tím větší pravděpodobnost vyššího efektu.

Do druhé oblasti patří udržování bojové morálky, péče o zdravotní stav a materiální zabezpečení vojsk a s tím spojená ochrana zásob před zničením či znehodnocením.

■ **Palba** jako jeden z hlavních prvků boje je základním prostředkem ničení či umlčování protivníka ve stanoveném čase a rozhodujícím prostoru.

Tato skutečnost vyzdvihuje komplexní a přitom efektivní využívání všech palebných prostředků - tedy organizaci palebného ničení protivníka - na jedno z nejpřednějších míst soudobého umění velitelů.

Velitel při organizování této činnosti by současně měl mít na zřeteli, že palbou nejen ničí či umlčuje, ale že rovněž působí na psychiku protivníka a že cílem tohoto působení je snaha zbavit ho vůle bojovat.

Tento poznatek dostatečně dokumentují soudobé informace z války v oblasti Perského zálivu.

V palbě se rovněž výrazně projevuje ekonomika boje, a to především v principu hierarchického ničení. Velitelé by měli důsledně prosazovat ničení cíle hierarchicky nejníže postavenou zbraní, schopnou palebný úkol splnit. To znamená, že např. je-li možné cíl zničit kulometem, je neekonomické ničit jej vrtulníkem. Je ovšem pochopitelné, že i zde musí být vždy přihlíženo ke konkrétní situaci a že právě vzhledem k ní tato zásada mnohdy nebude v plné míře naplněna.

Při organizování a vedení palby - a poznatky toto jednoznačně potvrzují - je nezbytné její úzké spojení s pohybem vojsk, tedy s manévrem, jakožto předpokladem dosažení jejího vyššího efektu.

Význam **manévru** jako prvku bojové síly vojsk stále stoupá, což je dáno jeho dynamickou úlohou v průběhu boje. Manévr je především prostředkem pro vytvoření potřebné převahy sil v rozhodujícím prostoru a čase, pro získání a udržení

iniciativy, pro ochranu vojsk i prostředků a vytváří možnost stavět před protivníka nové a nečekané problémy. Myslím, že není nutné široce rozebírat jednotlivé možnosti manévru. Pro ilustraci snad jen několik příkladů z válečné historie. V době korejské války provedla v září 1950 americká armáda odvážný manévr vyložením 17. as v Inčonu. V důsledku jeho úspěšného provedení se zhroutila celá severokorejská fronta a její jednotky překotně ustoupily až k čínské hranici.

Jiný příklad poskytuje manévr izraelských vojsk v červnu 1967. Rychlým přenesením těžiště úsilí z egyptské fronty na frontu syrskou bylo dosaženo nejen potřebné místní převahy sil a prostředků v prostoru Gollanských výšin, ale také operačního překvapení protivníka. V důsledku toho početně slabší izraelská armáda rozhodla celý ozbrojený konflikt ve svůj prospěch.

Dalším, snad ještě názornějším příkladem využití manévru pro překvapení, byl první úder izraelského letectva v uvedené válce. Úder byl zahájen v době (07,10 hod.), kdy v pohotovosti egyptského letectva bylo jen 12 letounů (jako důsledek stereotypního střídání nočních a denních pohotovostních směn) a byl veden od Středozemního moře, tedy ze zcela nečekaného směru. V důsledku toho izraelské letectvo během několika hodin získalo absolutní nadvládu ve vzdušném prostoru.

■ **Kvalifikované a spolehlivé vedení** je vedle připravenosti vojsk životně nejdůležitějším prvkem jejich bojové síly, přičemž hodnota všech ostatních prvků - ochrany vojsk, palby a manévru - je na úrovni velení přímo závislá.

O soudobém velení a požadavcích na odbornou úroveň velitelů toho bylo napsáno již mnoho. Chtěl bych tedy zdůraznit jen některé aspekty, o kterých se domnívám, že právě ony charakterizují úspěšného velitele. Jsou to:

- dokonalá znalost zásad soudobého boje a umění jejich aplikace,
- schopnost samostatně přijímat promyšlená rozhodnutí v rámci celkového zámyslu nadřazeného,
- znalost bojových možností jednotky, útvaru, svazku a umět je efektivně součinností zvyšovat,
- vytvářet a využívat momentu překvapení,
- důsledně prosazovat a zabezpečovat svá rozhodnutí,
- v rozhodování a velení být pružný a iniciativní.

Součinnost nelze chápat jen jako pouhou koordinaci sil a prostředků, ale jako spojení účinků jednotlivých činností v rozhodujícím čase a prostoru s hlavním důrazem na palbu, pohyb a zabezpečení - tedy vytvoření potřebné ekonomie sil ke splnění stanoveného úkolu. Je bohužel smutnou skutečností, že někteří velitelé při organizování součinnosti, tak závažnému problému, jakým je oblast zabezpečení, věnují velmi malou pozornost.

Jedním z výsledků součinnosti je dosažení potřebné pružnosti, adekvátní složitosti soudobého boje. Pod pojmem "pružnost" je třeba chápat schopnost jednat duševně a fyzicky rychleji nežli protivník.

Přínosem pružnosti je nižší opotřebování vlastních vojsk, přičemž způsoby jak toho dosahovat jsou dostatečně rozvedeny v čl. 47 Polního řádu.

Mám však za to, že i dalším způsobem, jak zabránit opotřebování vlastních vojsk, je soustavné rozšiřování bojové činnosti v prostoru, čase a zdrojích, tj. v hloubce.

Využitím hloubky se získává nutný prostor k potřebnému pohybu, čas k plánování a vedení boje, jakož i potřebné zdroje. Pružnosti obrany i síly útoku lze dosáhnout právě využíváním hloubky a možností, které poskytuje.

Hloubka má nejen geografický, ale především operační či taktický význam, který se vždy vztahuje ke konkrétním podmínkám. Relativně malá geografická hloubka může za určitých podmínek představovat významnou hloubku taktickou či operační. K tomu jeden příklad: v říjnu 1973 pronikly přes Suezský kanál izraelské jednotky pouze do hloubky 15 - 20 km, a přece tato hloubka umožnila úplné obklíčení 3. egyptské armády.

Pod pojmem "iniciativa" je nutné především chápat schopnost měnit vlastní činnost podmínky na bojišti ve svůj prospěch. Jedním z hlavních předpokladů pro iniciativní jednání je způsobilost předvídat pravděpodobnou činnost protivníka i vlastních vojsk a toto rozvíjet a využívat ve svůj prospěch. Takto chápaná iniciativa má přímou vazbu na součinnost a zároveň vyjadřuje schopnost působit v podmínkách nejistoty.

Pro iniciativu v činnosti velitelů je předpokladem decentralizace velení a jejich rychlé rozhodování v rámci celkového zámyslu nadřazeného.

Iniciativa je základem aktivního charakteru činnosti za útoku i v obraně, umožňuje vytváření rychlých a nečekaných změn na bojišti, v důsledku čehož protivník ztrácí přehled o situaci a vzniká chaos v jeho rozhodování a velení.

V souvislosti s požadavky na vysokou úroveň znalostí velitelů bych se chtěl krátce zmínit o problému těžiště a kulminačního bodu boje, přičemž vycházím z teoretického odkazu von Clausewitze.

Těžiště se považuje za rozhodující pro vítězství nebo porážku, za zdroj síly a stability. Jde o schopnost nebo prostor, na kterém je závislá volnost jednání, bojová síla nebo vůle vést bojovou činnost.

Těžištěm tedy může být uskupení vojsk, citlivé rozhraní mezi nimi, velitelská stanoviště a další řídicí centra, týlová zařízení s nepostradatelnými zásobami pro další vedení boje, prostory (úseky) terénu, na jejichž udržení či ovládnutí závisí úspěch boje atd.

Nalezení těžiště protivníka a činností, které vedou k jeho podstatnému oslabení, spolu s účinnou ochranou vlastního těžiště, se považuje za podstatu vojenského umění.

Každý útok, dříve nebo později, dosáhne bodu, kdy síla útočnicka již dále výrazně nepřevyšuje sílu obránce a za nímž útočnickovi hrozí rozmělnění sil, snížení tempa, zastavení útoku, protiúder a porážka - je to tzv. kulminační bod boje.

Uměním útoku je splnit stanovené cíle před dosažením kulminačního bodu. Mezi hlavní příčiny vzniku kulminačního bodu patří značné ztráty na živé síle a bojové technice a nemožnost je nahradit, nedostatečná palebná síla, slabé materiální zabezpečení apod. Má-li útočník výraznou převahu a útok je veden ve vysokém tempu, kulminační bod se vůbec nemusí projevit, či jen velmi slabě. Naopak, má-li málo sil a prokazuje nerozhodnost, nebo je útok špatně připraven, může kulminační bod dokonce splynout s výchozí čarou k útoku.

Uměním obrany je urychlit kulminaci útoku, včas si ji uvědomit a být připraven v okamžiku jejího dosažení k přechodu do útoku. Obránce musí vždy usilovat, aby útočník dosáhl nebo již překročil svůj kulminační bod dříve, než se přiblíží k rozho-

dujícím prostorům (objektům) obrany. Z toho vyplývá, že obránce musí působit nejen na síly a prostředky protivníka v dotyku, ale i na celý systém jeho zabezpečení. Ke splnění tohoto cíle musí být obránce vždy připraven dát menší prostor za větší čas, ale bez rizika nepřijatelných ztrát.

Na závěr článku bych rád zdůraznil, že tendence v charakteru soudobého boje signalizují, že na mnoho oblastí taktiky bude nutný jiný pohled a že řadu zkušeností z minula bude třeba spíše překonávat než využívat.

Podplukovník Ing. Zdeněk Mejta, CSc.

KONFLIKTY A OPERAČNÍ NÁVAZNOST V AMERICKÉM VOJENSKÉM UMĚNÍ

Článek pojednává o otázkách operační návaznosti v americkém vojenském umění a různých typech konfliktů. Svým obsahem navazuje na články uveřejněné v předcházejících číslech časopisu a snaží se je vhodným způsobem doplnit. Snahou autora je objasnit zejména nové a méně známé otázky amerického vojenského umění.

KONFLIKTY

■ **Ozbrojený konflikt** je druh ozbrojeného zápasu mezi dvěma i více znepřátelenými stranami ve své podstatě menšího rozsahu. Vede se k dosažení omezených dílčích politických či vojenských cílů. Důležitosti stanovených cílů odpovídají použité síly a prostředky, stupeň násilí, s nimiž je konflikt veden, a prostor, v němž se realizuje.

Ozbrojený konflikt může probíhat jak proti silám vně státu, tak mezi ozbrojenými silami dvou i více znepřátelených stran uvnitř státu. Může mít časově a prostorově